

Kóhalmi Béla: A politikai tömegsztrájkok története.

Észre lehet venni, hogy néhány év óta mennyivel higgadtabban ítélik meg minden oldalon a politikai tömegsztrájkot. Sem a szociális forradalom rémületével nem becsülik túl, de a politikai demonstrációk jelentőségére szállítják le. Ezt a változást nem is annyira az 1903., 1905. években Németországban és Franciaországban, mint inkább a politikai tömegsztrájkok gyakorlatából merített tapasztalatoknak kell tulajdonítani.

„Ha minden produktív tevékenység szünetel – mondja Plekhanoff – a munkások az éhhalál kockázatát vállalják, mielőtt a burzsoáziát, kiéhezették volna.” Ennek a politikai sztrájknak szerinte csak akkor van itt az ideje, ha osztálytudat, szervezkedés és fegyelem az elérhető legmagasabb fokot elérte, de ha ezt elérte, megbocsáthatatlan hibát követne el a proletariátus, ha beérné avval, hogy nem dolgozik és nem csinálja meg a maga forradalmát.

Be ha a szociális forradalom főfő eszköze nem is tartja senki, viszont főfő eszköze annak, hogy a proletariátus általa a teljes politikai és gazdasági felszabadulásra nevelődjön. Ez az út a napi szakszervezeti és politikai győzelmek szünetlen sora kell hogy legyen és e pillanatig sem szűnő harc kivételesen kritikus pillanataiban a tömegsztrájk a politikai presszió leghatásosabb fegyvere. Nem helyettesíti a gazdasági és politikai szervezkedést, hanem elhatározó pillanatokban kiegészíti. S minthogy azokban az országokban, ahol a burzsoázia és a zseni a birtokarisztokráciával az utóbbi vezetése mellett osztozik a politikai hatalomban a parlamenti krízisek a jogok kiterjesztése, vagy jogok elkobzása alkalmával törvényszerűen ki szoktak törni, azt lehet mondani, hogy a politikai tömegsztrájk e mellett a politikai berendezkedés mellett normális eszköze lett a proletariátus harcmodorának.

Viszont sem Angliában, sem a német birodalomban, ahol a proletariátusnak fokozatosan vagy egyszerre nagyobb politikai befolyást biztosítottak, politikai tömegsztrájkra nem volt szükség. Mindenütt másutt politikai tömegsztrájkotól eredő hatalmas nyomásra mindég szükség volt, mert a politikailag gyenge, vagy rövidlátó nagytőke, melynek politikai érdekei általában közösek a munkásság politikai érdekeivel, rendszerint nem tudta a parlamenti kríziseket külső nyomás nélkül a proletariátus javára megoldani.

Belgium munkássága kétszer nyúlt a politikai tömegsztrájk fegyveréhez. 1891-ben részleges sztrájkjal kiereszkolják az alkotmányrevízió ígértét, de 1893-ban még mindig ott tartanak, hogy csak a revízió szükségét ismeri el a belga kormány, de az általános és egyenlő választójogot elveti. Erre a munkásság az általános sztrájkra való készüléssel felel s mikor a bizottság elveti Janson radikális javaslatát, proklamálták a sztrájkot. A sztrájkban az összes munkásoknak körülbelül egy tizede *vett* csak részt, de a szegényebb polgárság, a liberális néptömegek is energikusan követelték az alkotmányrevíziót. A tárgyalást a liberálisok sietteték, megegyeztek az ultramontanokkal s míg künn javában állt a harc, rövid vita után, anélkül, hogy a komplikált eljárás, – a „Verlegenheitssystem” – kivihetőségéről meggyőződtek volna, elfogadták az általános, de többes szavatokon alapuló reformot, mely meg is nyitotta a munkásság számára a parlament kapuit. A plurális törvény ellen fogadott harc 1901-ben erősödik meg újra az *Un homme un vote* jelszavával, ezáltal azonban a liberálisok szövetsége elmarad, a kispolgárságot a kettős szavazat kielégítette. 1902. ápr.

13-án tör ki a sztrájk, még a reformra vonatkozó indítvány tárgyalása előtt. Ápr. 18-án 350.000 körül jár a sztrájkolók száma. A parlamenti obstrukció azonban nem tudta kikényszeríteni az új választásokat, s az alkotmányrevíziót elhalasztják. A hírre sok helyütt véres összeütközés támad.

Ápr. 21-én azonban újra megkezdődik a munka. A szakszervezetek csak sokára tértek magukhoz, de a párt belső életében semmi nyoma nem maradt a kárnak. Általánosan az a vélemény, hogy a második belga sztrájk a lehető legrosszabb időben tört ki, viszont a zárt sorokban való visszavonulás épségben megtartotta a belga munkásság számára a politikai sztrájk fegyverét, mert ma újra politikai tömegsztrájk előtt áll Belgium munkássága. A tavasszal kitörő általános sztrájkot a belga munkásság június 30-iki pártkongresszusa határozta el s ezáltal nem napokra, hanem hetekre tervezik, várhatólag 500.000 ember munkabeszüntetésével. A sztrájkot pénzalap megteremtésével és sztrájkbélyegek kiadásával alapozták meg. A radikális polgárság anyagilag támogatja a sztrájkolókat s a tanítószervezetek elhatározták, hogy a sztrájk kitöréséig fizetésük egy százalékát odaadják a sztrájkpénztárnak. Városokban és fálvokban szervezik a sztrájkolók gyermekeinek ellátását.

Svédországban 1902-ben már széles rétegek követelték a cenzusos választójog reformját. Ugyanez év márciusában javaslatot terjeszt be a kormány, de ennek „garanciái” nagy megdöbbenést keltenek. A munkásság tervszerű, permanens tüntetéseket rendez vasárnaponként, később minden nap. A javaslat parlamenti vitájának napjaira ugyanannyi ideig tartó tüntető sztrájkot határoz el. Hangsúlyozzák, hogy nem a munkáltatók, hanem a kormány ellen. A sztrájkolók száma 120.000 körül volt. A mindenki: által elismert *imponáló nyugalommal, példás renddel*, amelyet a sztrájk alatt tanúsítottak a munkások, elérnek annyit, hogy a rossz javaslatot elvetették s az új reformot beígérték. A késedelmeskedő választójogot azóta a párt anarchoszocialista ellenzéke egy ízben újra sztrájkjal akarta kiereszkolni, de a munkássághoz intézett kérdésre az a válasz jött, hogy egy demonstrációs sztrájk mitsem érne, több heti sztrájkról pedig egyelőre nem lehet szó.

Ausztria munkásságát az 1893. évi belga sztrájk sarkalta hevesebb küzdelemre a választójogért. 1894-ben sokat emlegették a politikai tömegsztrájkot, de alkalmazásáról a szervezethez elégtelensége miatt egyelőre lemondtak. Amint a választójogi küzdelem élénkebb lesz, sűrűbben merül fel a sztrájk gondolata. A Magyarországon beígért általános választójog s az 1905. évi októberi alkotmányt adó orosz manifeszturn igen megnövelik a harci kedvet s a párt felhatalmazza a vezetőséget a sztrájknak alkalmas pillanatban való proklamálására. A sűrűn rendezett tüntetésekből polgárok tömegei is résztvesznek s ezek hatása alatt a kormány beígéri a választójogot. A sztrájkjal való fenyegetés azonban csak akkor vált komolylyá, mikor nehézségek merülnek föl a reform parlamenti tárgyalásánál. A sztrájkot program szerint először a bécsiek 3 napos sztrájkja vezette volna be, s ha ennek nem lett volna eredménye, egész Ausztriában munkabeszüntetéssel felelne a munkásság. Az osztrák munkáltatók szövetsége bár szimpátiáját fejezte ki a mozgalom iránt, 3 napos kizárással fenyegette a munkásságot. A reform tárgyalását a sztrájk veszedelme csakugyan gyorsan dűlőre vitte.

Németországban a birodalmi politika nem kényszerítette rá a munkásságot a végső fegyver alkalmazására.

zására s csak a mikor a szász és porosz jogfosztó rendelkezések után felő volt, hogy a birodalmi politika utánozni találja a példákat, merült fel, mint lehetőség, a politikai tömegsztrájk, s idézett fel több éves vitát a párt és a szakszervezetek között. Valamelyest az is motívuma volt a politikai tömegsztrájk felvetődésének, hogy a párt taktikájával szemben elégedetlenkedés mutatkozott a parlament túlbecsülése miatt s parlamenten kívüli akciókkal akarták a párt politikai súlyát növelni. Bernstein a második belga sztrájk után a békés tüntető politikai sztrájk mellett foglal állást a porosz választói reform érdekében. A párt tekintélyei, Kautsky és Liebknecht a politikai tömegsztrájkot védik és dicsérik, az 1905. évi kölni szakszervezeti kongresszus viszont helyteleníti. A pártgyűlés Bebel rezolúciója alapján a párt *hódtó* és védelmi eszközei közé sorolja, Ez volt a „Ruck nach links”. Úgy látszott, mintha ezek a meglehetősen akadémikus jellegű viták megteremnék a gyümölcsüket. 1906-ban sűrű tömegtüntetések folynak a porosz választójog érdekében, mintegy előjátékai a tömegsztrájkoknak, a pártkonferencia azonban nem tartja az időt megfelelőnek. A szakszervezetek és párt Békéjét a mannheimi gyűlés teremti meg, mely a politikai tömegsztrájkot kivételes védelmi harc eszközeként deklarálja.

Olaszországban 1904 szeptemberében kitört politikai tömegsztrájk oka a sztrájkolókkal szemben elkövetett tömeges katonai gyilkosság volt, A rendet a munkásság soraiból szervezett őrség tartotta fenn. A kormány kötelező ígéretet tett, hogy a sztrájkolókkal szemben katonai erőszakot nem alkalmaz s ez ígéret betartását a proletariátus parlamenti képviselőire bízta. Erre a sztrájk véget ért. Azonban, ép ez ígéret nyomán parlamenti botrányok támadtak s a kormány feloszlatta a képviselőházat. Az új választásokon a szocialdemokrata párt szavazatainak a száma megkétszereződött.

Oroszországban az egymást érő politikai tömegsztrájkok teremtik meg az orosz- forradalmi levegőt s erőszakolják ki a дума első s második összehívását. A munkáltató szövetség a munkásság mellett nyilatkozott, mikor a kormány kérdést intéz hozzá az iránt, hogy mi volna a teendő a rend érdekében.

A politikai tömegsztrájk történelmének fiatalsága nem akadálya annak, hogy már ma is határozott ítéletet ne formálhassunk róla. A pusztán demonstrációnak, előre békésnek, egy-két meghatározott napra szólónak tervezett sztrájkok hatástalanok. Csak azzal a sztrájkokkal számol komolyan a hatalom, amelynek kitörésénél bizonytalan a sztrájk megszűnésének órája. A tömegsztrájk nem foglalja magában szükségképpen a véres összeütközéseket, de ezek elkerülhetetlenek ott, ahol alacsonyabb színvonalon élő munkástömegek alkotják a sztrájkolók zömét. *Monza*, az olasz Manchester munkásságának példásan nyugodt sztrájkját dicsőítve emlegették az olasz politikai sztrájk után. A sztrájk tartama nem annyira az előkészülettől, mint inkább az egész szakszervezeti mozgalom gazdasági hatalmától, a polgárság részvételétől s a munkanélküliség nagyságától függ. Általában sikeres a politikai tömegsztrájk, ha a munkásokon kívül a polgárságot, ha csak részben is, mozgósítani tudja. Az első belg a, a svéd sztrájk és az ausztriai munkásság küzdelme igazolják ezt. Ezek a tapasztalatok növelik a kilátásait a most készülõ politikai tömegsztrájkoknak. A második belga sztrájk első 5 napja alatt 100 millió fr.-ra becsülték a nemzeti kárt, de egészen a belga burzsoázián mulott, hogy ez a kár nagyobb ne legyen.